

БОРИС ВІАН
ДОХЛА РИБА

ОПОВІДАННЯ

З французької переклав Віктор ОМЕЛЬЧЕНКО

1

Двері вагона, як завжди, не піддавалися. З другого кінця потяга начальник у форменому кашкеті щосили натискав червону кнопку, і стиснене повітря струмувало в труби. Помічник силкувався розсунути стулки дверей. Йому дошкуляли спекота й задуха. По обличчю, наче мухи, кривулясто збігали сірі краплини поту. Видно було засмальцьований, аж зашкарублий комір зефірової сорочки.

Потяг ось-ось мав рушати, отож начальник відпустив кнопку. Повітря весело загуготіло під потягом, двері несподівано розчинились,

Перекладено за виданням: Boris Vian. Les Fourmis. Nouvelles. Jean-Jacques Fauvert éditeur, 1962.

© В. С. Омельченко, 1995, переклад.

і помічник мало не впав. Спотикаючись, він вийшов з вагона, але оступився й порвав торбину, зачепившись нею за замковий пристрій.

Потяг рушив, і повітряною хвилею помічника відкинуло до просмерділих станційних убиралень, де два араби на ножах з'ясовували політичні непорозуміння.

Він обтрусився і розкошлав чуба, що прилип до зіпрілого черепа. З-під його розстебнутої сорочки стриміли гострі ключиці, нижче випиналися незугарно посаджені ребра, а сама сорочка так змокрила від поту, що аж парувала. Помічник важко поплентав пероном, мощеним червоними й зеленими шестикутниками в довгастих чорних патьоках: пополудні йшов гадючий дощ, проте службовці замість мити перони, як то належало за генеральним статусом, нишком промишляли всілякими ганебними оборудками.

Помічник покопирсався в кишенях і намацав шматок грубого гофрованого картону, який мав показати на виході. У нього нили коліна й хрускотіли кепсько припасовані, вимоклі за цілий день роботи в ставках суглоби.

Зате, треба сказати, у своїй торбині він ніс більш ніж знамениту здобич.

Помічник простяг квитка миршавому чоловікові, що стояв за ґратками. Той узяв, подивився й хижо ошкірився.

— Іншого немає?

— Ні.

— Цей підроблений...

— Його мені дав хазяїн,— ніяково усміхнувшись і ледь розвівши руками, чемно відповів помічник.

— Тоді не дивно, що він підроблений. Вранці ваш хазяїн купив у нас десяток таких,— гигикнув залізничник.

— Десяток чого? — не збагнув помічник.

— Підроблених квитків.

— Навіщо? — здивувався той. Усмішка його згасла і сповзла ліворуч.

— Аби дати їх вам. Аби вас спочатку вибатькували, що я й роблю,— це по-перше, а по-друге, аби злупити з вас штраф.

— За що? — не вкладалося помічникові у голову. — У мене й так мало грошей!

— Бо то паскудство — їздити з фальшивим квитком,— відповів контролер.

— Та ви ж самі їх підробляєте!..

— Мусимо. Бо ще не перевелися негідники, які їздять із підробленими квитками. Гадаєте, дуже велика втіха — цілий день підробляти квитки?

— Ви краще б перони мили.

— Не розп'якуйте. Платіть штраф! З вас тридцять франків.

— Такого не може бути,— ще опирався помічник. — Коли немає квитка, беруть дванадцять франків.

Борис Віан (1920—1959) — відомий французький письменник, чиї фантастично-гротескові твори ось уже кілька десятиліть викликають неминущий читацький інтерес. Не так давно читачі «Всесвіту» мали змогу познайомитись з одним із основних його романів «Червона трава» (1994, № 4). Пропоноване оповідання — із збірника «Мурашки» (1949).

— Іздити з фальшивим квитком — куди більше порушення. Платіть, бо гукну собаку.

— Він не набіжить,— сказав помічник.

— Атож,— погодився залізничник. — Зате як крикну, то вам і вуха позакладає.

Помічник глипнув на його похмуре виснажене обличчя, і той відповів йому ядучим поглядом.

— У мене зовсім мало грошей,— пробелькотів помічник.

— І в мене мало,— відповів службовець. — Платіть!

— Він дає мені тільки п'ятдесят франків денно,— поскаржився помічник. — Я й поїсти не маю за що...

Залізничник насунув на очі дашок кашкета і ніби синьою шторкою прикрив ним свій сірий вид.

«Платіть!» — зажадав жестом, пошурхавши пальцем об палець.

Помічник дістав засмальцьованого латаного гаманця. Видобув звідти дві вкриті шрамами десятифранкові банкноти і одну п'ятифранкову, яка ще спливала кров'ю.

— А може, двадцять п'ять,— нерішуче промовив він.

«Тридцять!..» — вимагали три випростані пальці службовця.

Помічник зітхнув, а з-поміж носаків його черевиків визирнула парсуна хазяїна. Помічник плюнув і вцілив йому просто в око. Серце в помічникових грудях аж зайшлося. Парсуна потемніла й розпливлася. Помічник поклав гроші в простягнену руку залізничника і вийшов. Клацнув, повертаючись на звичне місце, дашок форменого кашкета.

Помічник насилу волік ноги крутою стежкою до узлісся. Його торба терлася об худі стегна, а бамбукове держално сачка, розхитуючись у такт кроків, било по тонких безформних литках.

2

Помічник штовхнув залізну хвіртку, і та, жахливо завищавши, відчинилася. Вище, на терасі, засвітилася велика червона лампа, а в передпокої приглушено задзеленчав дзвінок. Помічник прожогом вскочив у хвіртку й швидко зачинив її, та все ж його вдарило струмом,— електросторожа знову було переставлено зі звичного місця.

Помічник пішов далі доріжкою, що вела до будинку. На півдорозі він зачепився черевиком за щось тверде, і з землі вдарив струмінь крижаної води, вціливши йому між холошею та голою литкою і замочивши ногу до коліна.

Помічник кинувся бігти. Як і щовечора, на нього накочувалися розпач і лють. Стиснувши кулаки і перестрибуючи через три сходинки, він вискочив на терасу. Вже на рівному він перечепився через сачок, махнув руками, аби не впасти, і вдруге розірвав торбину об цвях, який хтосьна-де й узявся. В середині в нього щось надломилася, йому перехопило дух, і він тільки безгучно хапав ротом повітря. Та за хвилю вгамувався, і його підборіддя знову безсило впало на груди. Помічник відчув огидний холод мокрої холоші, ухопився за круглу ручку дверей і враз відсмикнув руку. Засмерділо смаленим м'ясом; клопоть шкіри, що одірвавсь йому від долоні й прикипів до розпеченої порцелянової ручки, скручувався й чорнів. Двері прочинилися. Помічник зайшов до будинку.

Худі ноги не тримали його, і він важко опустився в кутку вітальні на холодні кахлі, які тхнули лепрою. Між ребрами хрюкало серце, і від його нерівних лунких ударів аж здригалося тіло.

3

— Не рясно,— скривився хазяїн, перевіряючи вміст торбини.

Помічник чекав, стоячи біля столу.

— Ви їх попсували,— додав хазяїн. — Зубчики ось цієї геть понівечені.

— Надто старий сачок,— відповів помічник. — Якщо хочете, щоб я ловив молодих і гарних марок, дайте грошей, щоб купити справного сачка.

— А хто його порвав, того сачка? Ви чи я? — grimнув хазяїн.

Помічник змовчав. Обпечена рука діймала нестерпним болем.

— Відповідайте! — не вгавав хазяїн. — Ви чи я?

— Я... для вас,— відказав помічник.

— Я вас не приневолюю,— гнув своєї хазяїн. — Якщо ви хочете мати п'ятдесят франків денно, їх треба все ж таки заробити.

— Відкиньте тридцять франків за квиток,— відважився зауважити помічник.

— Який квиток? Я вам сплачую за дорогу в обидва кінці.

— Атож, підробленими квитками.

— То не ловіть гав.

— А звідки я маю знати, що він підроблений?

— Це не штука,— відповів хазяїн. — Якщо квиток з гофрованого картону, він явно підроблений. Справжні квитки тільки дерев'яні.

— Хай так,— примирливо мовив помічник. — Але тридцять франків — верніть.

— А дзуськи! Всі ці марки ні на що не годящі.

— Неправда,— не погодився помічник. — Я витратив на їх ловлю цілі дві години. Довбав ополонки, ловив дуже обережно, і з шістдесяти марок пошкоджено не більш як дві.

— Та навіщо вони мені? Я хочу мати двоцентову Гвіану тисяча вісімсот п'ятдесят п'ятого року. Нащо мені занзибарські марки, коли ви їх наловили й учора?

— Ловлю, що ловиться. Та ще з таким сачком... До того ж на Гвіану тепер не сезон. А Занзибар можна поміняти...

— Цього року Занзибар є в кожного, хто хоче й не хоче,— сердився хазяїн. — Він уже нічого не вартий.

— А струмінь води з-під ніг? А струм, підведений до хвіртки? А розпечена ручка дверей чогось варти? — несподівано вибухнув помічник. Його жовте худе обличчя зморщилось, і він, здавалося, ось-ось заплаче.

— Це вас загартує,— відповів хазяїн. — А що ви хочете? Я тут нуджуся...

— То йдіть самі половіть марок,— кинув помічник. Зціпивши зуби, він таки стримав сльози.

— Я вам плачу! — крикнув хазяїн. — Ви злодій! Ви не заробляєте — ви обкрадаєте мене!

Помічник стомлено втер лоба обшарпаним рукавом. В голові йому гуло, мов у дзвоні. Він хотів на щось спертись, але стіл від нього тихо відсунувся, камін також ухилився, і він упав навзнаки.

— Вставайте! — звелів хазяїн. — Не валяйтесь на килимі!..

— Мені б попоїсти... — пробелькотів помічник.

— Попоїсте, коли прийдете раніше. Вставайте! Нема чого валятися на моєму килимі. Та вставайте ж, хай вам чорт! — репетував хазяїн. Його голос тремтів з люті, а вузлуваті пальці тарабанили по столі.

Неймовірним зусиллям волі помічник звівся-таки на коліна. Йому різало в животі, з долоні текла сукровиця й кров. Він сяк-так обгорнув руку брудним носовиком.

Хазяїн швидко відібрав три марки й жбурнув їх помічникові в обличчя. Ті, цмокнувши, як медичні банки, присмоктались бідоласі до щоки.

— Однесете їх туди, де взяли! — кинув хазяїн.

Він карбував кожну приголосну, і вони вилітали з його рота гострими голками.

Помічник заплакав. Мокрий чуб звис йому на лоба, на лівій щоці тьмяно лисніли вгодовані марки. Помічник важко підвівся.

— Останній раз кажу,— просичав хазяїн,— мені не треба попсутих марок! І я й чути не хочу про якісь там сачки!

— Гаразд, пане, — схлипнув помічник.

— Ось вам ваші п'ятдесят франків.

Хазяїн витяг з кишені банкноту, плюнув на неї, до половини надірвав і недбало кинув на підлогу.

Помічник важко нахилився. Його коліна озвалися короткими хрусткими тріолями.

— У вас брудна сорочка! — grimнув хазяїн. — Спатимете сьогодні надворі.

Помічник підняв гроші й поплентав з кімнати. Свистів холодний вітер, шарпаючи хвилясте скло перед кованою ґраткою на дверях передпокою. Зачиняючи за собою двері кабінету, помічник оглянувся. Хазяїн, схилившись над альбомом занзибарських марок і озброївшись великою жовтавою лупою, починав складати ціну здобичі.

4

Загортаючись у довгу, аж позеленілу куртку, яка надто часто й довго мокла в ставках, де водились марки, помічник спустився сходами тераси. Вітер проривався в дірки у тканині й надимав куртку так, що її власник скидався на горбаня. То було дуже зле для його хребта — помічник слабував на внутрішню мімікрію і мусив щодня дбати, аби його вражені органи не втрачали звичайних функцій і форми.

Уже зовсім споночіло, земля випромінювала блякле дешеве світло. Помічник повернув праворуч і поплентав попід стіною дому. Він тримався чорної звивистої лінії — то був шланг, яким хазяїн послуговався, щоб топити пацюків у підвалі. Помічник дістався трухлявої собачої буди, де спав і попередньої ночі. Солома всередині була вогка й смерділа прусаками. Клапоть старої ковдри прикривав округлий отвір. Помічник підняв ту шматину, щоб навпомацки пробратися в буду, і тут щось сліпуче спалахнуло й вибухнуло. То вистрілила велика петарда, виповнивши буду задушливим духом пороху.

Помічник здригнувся, його серце перелякано закалатало. Він хотів угамувати серцебиття й затамував дух, та за хвилю йому замерехтіло в очах, і він судомно ковтнув повітря. Дух пороху дійшов йому до легень і трохи його заспокоїв.

Пильно дослухаючись, він зачекав, доки все навколо стихне, і ледь чутно посвистів. Потім не обертаючись, проліз у буду і скарлючився на смердючій підстилці. Він посвистів ще раз і знову прислухався. Почулось щораз ближче дріботіння лапок, і в невиразному світлі, яке йшло від землі, помічник побачив волохате лагідне звірятко, яке він, приручивши, сяк-так підгодував дохлою рибою. Воно заповзло в буду й лягло, притулившись до нього. Тут помічник раптом похопивсь і торкнувся рукою щоки. Всі три марки починали смоктати з нього кров. Він став щосили, ледве стримуючись, щоб не закричати, віддирати їх від шкіри, й викидати геть із буди. На вогкій землі вони напевне доживуть до завтра. Звірятко почало лизати йому щоку, і він, щоб заспокоїтись, тихо заговорив до свого друга. Говорив пошепки, бо хазяїн скрізь наставив слухавок, щоб підслуховувати все, що він говорить, коли буває наодинці сам із собою.

— Як він мені остогид!.. — шепотів він.

Звірятко стиха загарчало й лизнуло його ще лагідніше.

— Гадаю, я повинен щось вчинити. Не можна дозволяти йому так збиткуватися наді мною. Я, попри всі його трикляті заборони, буду надягати чисті сорочки, вимагати фальшивих квитків з дерева. До того ж треба полагодити сачка і не дозволяти йому й далі робити в ньому дірки. Певне, я повинен відмовитися спати в буді; вимагати, щоб він дав мені кімнату й надбавку до платні, — як я можу жити за п'ятдесят франків денно? А ще я мав би погладшати й зробитися дужим та вродливим,

а потім несподівано для нього повстати й пожбурити йому цеглиною в пику. Мабуть, так я і зроблю.

Помічник повернувся на другий бік і думав так напружено, що повітря поштовхами вихлюпувалося з буди в округлий отвір, і зрештою там стало нічим дихати. Щоправда, трохи повітря просочувалося з-під соломи, але тепер у буді ще дужче тхнуло прусаками та слимаками, в яких була тічка.

— Мені гидка оця буда. Тут холодно. Добре, що ти зі мною. У підвалі чути плюскіт — то в щурячі нори біжить вода. Як тут заснеш, коли щоночі, ледь згасне Божий день, у вухах — писк і лемент щурів? Чому він будь-що хоче подушити їх, та ще й у воді? Щурів топлять у крові.

Звірятко вже не лизало помічника. На світло-сірому тлі землі виднілися його вузький писок, гострі вуха й жовтаві очі з холодними вогниками. Звірятко крутилося, вмощуючись зручніше, і нарешті вгамувалося, уткнувши ніс у його стегно.

— Мені холодно,— прошепотів помічник.

Він безгучно заривав. Його сльози скрапували на соломі, з якої здіймалася легка пара, розмиваючи обриси всіх предметів.

— Розбуди мене завтра рано,— попрохав помічник. — Треба віднести йому ті три марки. Хоча б він не дав мені знову підробленого квитка на потяг.

Тут почувся далекий гамір, потім — пронизливий писк і дрібне тупотіння лапок.

— О-о-о!.. — простогнав помічник. — Почалося! Знову він за щурів узявся! Як я хотів би, щоб він сам став щуром. Я власними руками тримав би шланга. Сподіваюся, завтра ввечері він сплатить мені п'ятдесят франків. Як хочеться їсти!.. Оце з'їв би навіть живого щура...

Тримаючись за живіт, помічник усе плакав і плакав... Та згодом його схлипування порідшали, як у вимкненого двигуна, скарлючене тіло трохи розпросталося. Він заснув, вистромивши ноги з буди й поклавши голову на смердючу підстилку. В його порожньому животі бурчало так, наче там перекочувалася ринь.

5

Плазуючи по кімнаті, хазяїн почув знайомі співучі заклики продавщиці перцю, яка йшла дорогою. Він підвівся, допевнився, що може й ходити, кинувся до передпокою і зумисне брутально розчахнув двері. Ставши на терасі, він задивився на молоду дівчину, яка підходила все ближче. На ній була звичайна форма: коротенька плісирована спідничка, що ледь прикривала стегна, шкарпетки в червону й синю смужку та кофтинка болеро з глибоким викотом. Була на ній і бавовняна шапочка в червону й білу смужку, — така форма усталася з легкої руки торговок перцем з острова Святого Маврикія.

Хазяїн поманив дівчину, і та пішла доріжкою до його дому. Тим часом він зійшов сходами їй назустріч.

— День добрий,— сказав хазяїн. — Я хотів би перцю.

— Скільки зернят? — облудно посміхнулася дівчина. Вона його терпіти не могла.

Її чорні коси й матова шкіра подіяли на хазяїна, як склянка холодної води, зненацька вилита в матню (а це, повірте, дуже гостре відчуття!).

— Підніміться сходами, і я скажу вам скільки.

— А ви стоятимете внизу і заглядатимете мені під спідницю. Ото й уся торгівля, чи не так?

— Атож,— пустивши слину, визнав хазяїн і простяг до неї руки.

— Спочатку заплатіть за перець,— відказала дівчина.

— Скільки? — запитав хазяїн.

— По сто франків за зернятко. Одне можете покуштувати.

— А підніметесь сходами? — промурмотів хазяїн. — Я дам вам занзибарських марок.

— Вчора брат приніс додому аж три таких,— солодкаво посміхнулася продавщиця. — Покуштуйте ось перчинку.

Вона простягла хазяїнові зерня, і той зовсім не помітив, що то отруйне зерня гвоздики. І гадки про те не маючи, він вкинув його до рота й проковтнув.

А продавщиця перцю пішла геть.

— Куди? — отетерів хазяїн. — А сходи?

— Ах, ах, ах! — в'їдливо відказала дівчина.

Тим часом на хазяїна подіяла сильна отрута, і він забігав довкруги будинку. Продавщиця перцю дивилася на нього, спершись на хвіртку.

Коли хазяїн утретє оббігав будинок, вона піднесла руку, аби привернути його увагу, і зачекала, коли він знову гляне в її бік.

На четвертому колі саме так і сталося, хоча хазяїн бігав щораз швидше. Тоді вона задерла плісировану спідницю й навіть здалеку побачила, як його обличчя стало спершу темно-синім, потім чорним, а далі налилося кров'ю. Не в змозі відірвати очі від того, що показувала йому дівчина, хазяїн перечепився через поливний шланг, яким послуговувався, щоб топити пацюків, і бебехнув обличчям на каменюку, що вгрузла йому саме проміж вилиць — в носа й щелепи. Його ноги все ще смикалися, шкрябаючи землю й риючи два рівчаки; черевики протиралися дедалі більше, і в рівчаках з'явилися сліди грубих пальців, що силкувались утримати на ногах шкарпетки.

Продавщиця хряснула хвірткою і пішла далі, глузливо майнувши китицею шапочки.

6

Помічник марно намагався відчинити вагонні двері. У потязі нічим було дихати, стояла задуха, і, виходячи з вагонів, пасажири ловили нежить. Воно й не дивно: машиністів брат мав з цього зиск — торгував носовичками.

Помічник цілий день тяжко працював, і, хоч здобув геть мізерний вилов, серце йому розпирала радість: він надумав сьогодні вбити хазяїна. Нарешті йому пощастило розсунути стулки дверей, торсаючи їх угорувниз,— він здогадався, що начальник у форменому кашкеті, щоб зробити йому капость, поставив їх боком. Радий, що зумів не вклепатись у халепу, помічник легко вискочив на перон і пошпортався в кишені. Він зразу намацав шматок гофрованого картону, що його мав показати контролерові, і, не барячись, попростував до виходу, де знову стояв чоловічок, у якому він упізнав учорашнього залізничника.

— Мій квиток підроблений... — промовив помічник.

— Он як! — сказав той. — Покажіть...

Помічник простяг квитка, службовець узяв і почав так пильно його розглядати, аж кашкет зсунувся й наліз на вуха.

— Ловко підроблено,— зауважив контролер.

— Авжеж, за винятком того, що він з картону, а не з дерева.

— Хіба? — здивовано мугикнув чоловічок. — Зроду не повірив би, що він не з дерева... звісно, якби не знав, що він з картону.

— І, уявіть собі, хазяїн дав мені його за справжній,— мовив помічник.

— Справжній коштує всього дванадцять франків,— відказав контролер. — За ці він платить набагато більше.

— Скільки ж? — поцікавився помічник.

— Я вам дам за нього тридцять франків,— сказав службовець і шаснув рукою до кишені. Він зробив це таким звичним жестом, що в помічника виникла підозра, чи не має той порочних звичок. Та чоловічок лише витяг три десятифранкові купюри якогось дивного брунатного відтінку.

— Тримайте,— сказав він.

— Вони, звісно, фальшиві? — запитав помічник.

— Хіба я можу дати справжні за підроблений квиток? Подумайте самі,— відказав залізничник.

— Ні, але квитка я залишу собі,— уперто сказав помічник.

Він замахнувся й сухорлявим кулаком зчесав усю шкіру з правої вилиці службовця. А той виструнчився, взяв під козирок і, падаючи, вдарився ліктем об цементний перон, вимощений шестикутниками, що засвітилися у тому місці фосфоричним світлом.

Помічник переступив через його тіло й пішов далі. Сповнений гарячої, ясної радості життя, він швидко брався стежкою вгору. Дорогою він одстебнув сачка й, чіпляючись ним за залізні стовпчики, на яких трималася металева сітка понад крутосхилом, легко підіймався, мінаючи розкидане по стежці гостре каміння. Незабаром порвана сітка сачка відірвалася від кільця і полетіла геть. Це дротяне кільце він тепер накинє на шию свого хазяїна.

Помічник дуже швидко дістався хвіртки і без пересторог штовхнув її рукою. Він чекав, що його знову вдарить струмом, і це ще дужче розлютить його, але нічого не відчув і зупинився. Перед сходами тераси щось ледь ворушилося. Він побіг доріжкою. Попри холод, його шкіра порожевіла, і він чув дух свого брудного тіла, від якого тхнуло прілою соломою і прусаками.

Він напружив ниточки своїх кволих м'язів, і його пальці судомно стиснули бамбукове держално сачка, а в голові майнуло, що хазяїн, певне, когось убив.

Упізнавши темний костюм і накрохмалений комірць, помічник отетеріло зупинився. Обличчя хазяїна перетворилося на чорно-сіру масу, хоч ноги все ще смикалися в двох глибоких, вишкрябаних ними ж таки рівчаках.

Помічника опанував глухий нестерпний розпач, його тіпала лють, жадоба все трощити й нищити. Приголомшений побаченням, він занепокоєно оглянувся. Він же готувався вихлюпнути все, що накипіло на душі. Він мусив це зробити.

— Навіщо ти це влаштував, свиня?

«Свиня» в байдужому повітрі прозвучало слабко і непереконливо.

— Свиня! Сволота! Паскудник! Лайно! Брудний паскудник! Злодюга! Падло! Паскуда!

Але хазяїн не відповідав, і з очей помічника порснули сльози. Він схопив бамбукове держално від сачка і застромив хазяїнові в спину.

— Відповідай, старий паскуднику! Ти дав мені фальшивого квитка!

Він наважив на держално всім тілом, і воно вгрузло у роз'їдену отрутою плоть. Помічник повернув бамбуковим держалном, як стрижнем гіроскопа, щоб вичавити з тіла черв'яків.

— Підроблений квиток, солом'яна підстилка з прусаками, відібрані у мене тридцять франків!.. Я хочу їсти! Де мої зароблені сьогодні п'ятдесят франків?

Хазяїн уже сливе не ворушився, а черви не вилазили.

— Я хотів убити тебе, паскудо. Я повинен був тебе убити, а ти вже мертвий, стерво! Де мої п'ятдесят франків, га?

Помічник висмикнув держално з рани, почав гамселити ним по обвугленому черепу, і той розпався на шматки, як перепечена шкуринка хліба. Там, де була хазяїнова голова, не лишилося нічого. Тіло кінчалось на комірці

Помічник зрештою перестав тремтіти.

— Ти волів сам піти на той світ? Хай так. Але я мушу когось убити.

Він сів на землю й знову заплакав, як напередодні, і тут, аби полащитись, майже нечутною ступою підбігло його звірятко. Помічник заплющив очі. Він відчув на щоці лагідний пестливий дотик і стиснув пальцями тендітну шию. Звірятко не робило жодних спроб пручатися, і коли його ніжний дотик став холодним, помічник збагнув, що задушив його. Він підвівся, спотикаючись, побрів доріжкою і вийшов на шлях; навмання повернув праворуч, а його хазяїн закляк навіки.

Помічник побачив просто себе великий став, де водилися голубі марки. Сутеніло, і вода аж вдалину світилась таємничим мерехтінням. Став був мілкий, і в ньому сотнями кишіли марки, але вони плодилися тут цілий рік, тому великої ціни не мали.

Помічник витяг з торбини два кілочки й застромив їх на березі за метр один від одного. Потім напнув між ними сталевий дріт, торкнув його пальцем, і той сумно озвався на його дотик. Дріт був натягнутий за десять сантиметрів над землею рівнобіжно до пружка води.

Помічник відійшов на кілька кроків, зупинився, повернувся лицем до води й рушив просто на дріт. Він заплющив очі й став насвистувати мелодію, яку так любило його звірятко. Помічник ступав повільно, дрібними кроками і, зачепившись за дріт, упав головою у воду. Тіло його не ворушилося, і під німою водяною гладінню до нього вже спливалися голубі марки й присмоктувалися до його запалих щік.